

a) »Omne quod est quandoque agens in actu et quandoque in potentia, indiget moveri ab aliquo movente. Manifestum est autem quod voluntas incipit velle aliquid, cum hoc prius non vellet; necesse est ergo quod ab aliquo moveatur ad volendum. Et quidem, sicut dictum est (a. praeced.), ipsa movet se ipsam in quantum per hoc quod vult finem, reducit se ipsam ad volendum ea, quae sunt ad finem. Hoc autem non potest facere nisi consilio mediante; cum enim aliquis vult sanari, incipit cogitare quomodo id consequi possit et per talem cogitationem pervenit ad hoc quod potest sanari per medicum et hoc vult. Sed quia non semper sanitatem, actu voluit, necesse est quod inciperet velle sanari ab aliquo movente et si quidem ipsa moveret seipsam ad volendum, oportuisset quod mediante consilio hoc ageret ex aliqua voluntate praesupposita: hoc autem non est procedere in infinitum. Unde necesse est ponere quod in primum motum voluntatis voluntas prodeat ex instinctu alicuius exterioris moventis, ut Aristoteles concludit in quodam capitulo Eudemicorum (L. VII. c. 14.)” I. II. q. IX. a. 4. e. Gen. III. 89. 6. ubi rursus eandem doctrinam Philosophi citat.

Haec est determinatio ad actum necessaria cuique facultati creatae, cum in qualibet serie actionum incipit agere, de qua locuti sumus in Th. praeced. n. 1. distinguenda prorsus a praedeterminatione thomistica. Ea est, quam Aristoteles quoque probavit, cuius doctrinam attulimus Th. II. Exterius movens voluntatem immediatum, de quo heic loquitur s. Doctor, est consilium intellectus, quod et ipsum ab alio determinatur, puta ab obiecto et quia actio Dei tandem est, quae obiecta proponit, hinc concludebat Aristoteles quod motor voluntatis ad primum actum est Deus. Haec est omnis doctrina s. Thomae hoc in loco. Huc autem referendum censemus, ad voluntatem quod spectat, id quod de omnibus causis generatim affirmat I. p. q. CV. a. 5. ad 3^m. *Deum eas applicare ad agendum.*

b) »Virtus volendi a solo Deo causatur. Velle enim nihil aliud est, quam inclinatio quaedam in obiectum voluntatis, quod est bonum universale. Inclinare autem in bonum universale est primi moventis, cui proportionatur ultimus finis.... Unde utroque modo (ut obiectum nempe et ut virtutem vo-

lendi causans) proprium est Dei movere voluntatem, sed maxime secundo modo, interius eam inclinando.” Quia scilicet obiectiva motio est etiam ab aliis obiectis, licet solus Deus, ut heic dicitur, sufficienter et efficaciter moveat ut obiectum voluntatem; inclinatio autem voluntatis in bonum est a solo Deo auctore eiusdem voluntatis. »Dat scilicet Deus voluntati eius propriam inclinationem”, sicut grave accipit a generante moveri deorsum, ut loquitur heic in resp. ad I.

Inclinatio haec indita a Deo voluntati, par inclinationi corporis gravis deorsum inditae ipsi a generante, non est determinatio ad singulos actus, sed ad amorem boni in universum, quemadmodum disserte dicitur in corp. artic.

c) Deus est causa efficiens nedum virtutis sed et actus voluntatis: c. G. III. c. 89. Quod sic probatur, quia nulla res potest propria virtute agere, nisi agat in virtute Dei: illud autem in cuius virtute agens agit, est causa non solum virtutis, sed etiam actus. In I. p. q. CV. a. 5. docet quod »si sint multa agentia ordinata, semper secundum agens agit in virtute primi agentis. Nam primum agens movet secundum ad agendum et secundum hoc omnia agunt in virtute ipsius Dei et ita ipse est causa omnium actionum agentium.” Si ergo et ipsa voluntas agit in virtute Dei, ergo et ipsa movetur a Deo sicut secundum agens subordinatum movetur a primo. Habemus igitur quod iuxta s. Thomam voluntas creata, cum agit, movetur a Deo, h. e. eius actionis seu motus causa est Deus: sed quaestio est quomodo id secundum ipsum doctorem fiat; nam si tantum illud affirmas, facile omnes concedemus.

d) »Per hoc quod voluntas moveatur ab alio, non excluditur quin moveatur ex se.” I. p. q. CV. a. 4. ad 3^a. Haec ergo duo sunt componenda verumque esse debet quod voluntas ex se ipsa movetur, h. e. se ipsam movet, qui autem id fit? puta sequentia declarabunt.

e) »Deus movet voluntatem hominis sicut universalis motor ad universale obiectum voluntatis, quod est bonum et sine hac universali motione homo non potest aliquid velle. Sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc vel illud quod est vere bonum vel apparens bonum.” I^a. 2^{ae}. q. IX. a. 6. ad 3^m.

Ibid. q. seq. a. 4. »quia voluntas est activum principium, non determinatum ad unum, sed indifferenter se habens ad

multa, sic Deus ipsam movet quod non ex necessitate ad unum determinet, sed remanet motus eius contingens et non necessarius, nisi in his, ad quae naturaliter movetur." Non heic sermo est de contingentia effectus, quae et in iis, quae fiunt a causis naturalibus, reperitur, sed de contingentia actionis, prout actus pendet ab agente, quae contingentia in eo est quod actus non necessario sequatur, seu ponatur. Existente ergo Dei motione, actus voluntatis manet contingens h. e. non necessario sequitur: at existente praedeterminatione physica, actus voluntatis necessario sequitur necessitate scilicet consequentiae.

De Potentia. q. III. a. 7. ad 13^m. »voluntas dicitur habere dominium sui actus, non per exclusionem causae primae, sed quia causa prima non ita agit in voluntate ut eam de necessitate ad unum determinet, sicut determinat naturam: sed determinatio actus relinquitur in potestate rationis et voluntatis." Quod negat s. Doctor actioni Dei non est determinatio de necessitate, sed est determinatio actus, quae utique iuxta s. Doctorem necessitatem inferret; negat scilicet Dei actioni, quod docet relictum in potestate voluntatis, hoc autem est simplex *determinatio actus*. Perperam ergo dicitur praedeterminare quidem Deum voluntatem at secundum naturam eius: nam haec ipsa natura, auctore s. Thoma, excludit determinationem Dei nedum praedeterminationem.

Igitur Deus ita movet voluntatem ut ea se determinet, ut eius motus, actus sub motione Dei sit contingens, non necessarius, ideoque necessitate consequentiae non sequatur ad motionem Dei, ut determinatio actus sit in potestate voluntatis; non ergo ab alio potentiore, cui resisti non potest, praedeterminatur. At in systemate praedeterminationis physicae, actus, qui dicitur deliberatus et liber, necessitate consequentiae sequitur ad motionem Dei, quae non est in nostra potestate.

f) »Interdum specialiter Deus movet aliquos ad aliquid determinate volendum, quod est bonum; sicut in his, quos movet per gratiam." I. II. q. IX. a. 6. ad 3^m. Haec eodem in contextu dicuntur, quo dictum est Deum movere voluntatem tanquam universalem motorem et sine hac universali motione hominem non posse aliquid velle. Perpende 1° aliud esse *determinare actum voluntatis*, aliud *movere ad aliquid determinatum bonum*, quod quisquis e. g. facit cum aliquid in particulari

consultit, suadet etc. Perpende 2°. quod haec ipsa motio ad aliquid bonum determinatum, auctore s. Thoma, non semper habet locum quotiescumque voluntas agit, *sed interdum* nempe in ordine salutis, cum Deus per gratiam suam movet voluntatem; tunc enim illustratio et inspiratio ad certum determinatum bonum movent voluntatem, alliciendo scilicet, suadendo, delectando. Iam vero in systemate praedeterminationis physicae habetur e contrario necessario motio Dei in voluntate ad aliquid bonum determinatum, non tantum interdum sed semper quoties voluntas agit; praedeterminatio enim ad actum singularem, movet quoque ad determinatum obiectum seu bonum. Doctrina ergo s. Thomae alia est prorsus a baunessiana. Opus haud est monere occurrere nunquam apud s. Thomam huiusmodi locutiones *Deus determinat voluntatem, sub motione Dei sequitur necessitate consequentiae actus* et similes his.

Ex doctrina s. Thomae habes motionem divinam, qua homo movetur ad aliquid determinate volendum, esse per se propriam gratiae nec haberi eidem aliquid respondens in natura saltem ex necessitate. Quoniam vero quotiescumque Deus movet voluntatem, ita eam movet ut non determinet actum; motio haec, iam per se metaphorica, ita est accipienda ut neque metaphorice omni ex parte conveniat cum physica motione corporali. Nam haec mobile ad unum motum unamque directionem motus semper determinat: quod quidem in motione divinae voluntatis nequit, iuxta s. Doctorem, habere locum nisi quoad motionem ad universale bonum: ut constat ex citatis testimoniis.

g) In q. de Veritate cit. sup. docet s. Doctor quod Deus potest immutare voluntatem efficiendo ut praecedenti inclinationi (actuali) succedat alia inclinatio. Quod cum et nos omnes fateamur fieri posse per gratias praevenientes et excitantes ideoque sit dogma fidei, non opus est ut super hoc doctrinae capite s. Thomae immoremur.

THESIS LIV.

Iisdem pene omnibus argumentis hactenus allatis reiciendum censensus quoque systema illud circa gratiam, quod Augustinianum audit.

I. Proponit ipsum strenuus eius defensor Laurentius Berti ex sacra familia Augustiniana in Lib. XIV. Theologicarum Disciplinarum c. 7. seqq. et in Augustiniano systemate vindicato Dissert. 4^a. Huc autem redit. 1° »Gratia est actus intellectus et voluntatis, sive mentis illustratio et inspiratio caritatis, sed magis in delectatione quam in illuminatione sita est; efficitur autem motione Dei, quae est ipsa Dei voluntas subministrans hanc delectationem et caritatem" (Theol. Discip. L. XIV. c. 7.).

Animadversio: si actus nomine non solum deliberati, sed praecipue indeliberati intelligantur (cf. Th. XII.) et si caritatis nomine quilibet pius affectus, quaelibet bona voluntas intelligatur, quod utrumque quidem idem auctor subinde significat, nihil habemus quod reprehendamus.

2°. »Thomistis in confessione gratiae sufficientis et efficacis concordissime coniuncti sumus et consentimus nihil boni liberum arbitrium perficere nisi victrice gratia flectatur et determinetur ad actum. Dissentimus tamen ab illis non solum in explicanda gratiae natura, verum etiam in eo quod nolint in eadem gratia gradualitatem admittere" (c. 8), de quo dissensu paulo post. Utraque vero gratia sic explicatur (ibid.). »Est ergo gratia sufficiens sensu thomistico ac nostro illa quae dat *posse*, non *velle* aut si dat *velle*, istud adeo est invalidum atque imperfectum, ut desideria carnis contraria concupiscentis non vincat, nisi superveniente flagrantissima et potentissima caritate. Huiusmodi sunt inspirationes et pia animi desideria, quae perversam animam movent atque excitant aliquantulum, sed illam ad conversionem non trahunt. Ex quibus liquet gratiam sufficientem aliquem semper effectum producere, nempe pium animi motum et bonam voluntatem, sed invalidam et cui liberum arbitrium resistit... Ut (homo) velit, requiritur in hoc statu sancta delectatio victrix, quae a nullo duro corde respuitur et hanc nos dicimus gratiam sese efficacem. Igitur gratia est

illa, quae semper cum effectu coniuncta est, sive caritas, quae dat posse et velle et tantum velle ut voluntatem carnis contraria concupiscentem facile vincat, nec solum dat posse bene agere, sed efficit ipsam actionem." Et rursus ibid. »Fatemur per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata eamque veram et propriam, sed non taliter validam et expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessario gratia efficax." Et cap. 9. »Sententia est Thomistarum et Augustinensium omnium affirmantium gratiam efficacem esse se ipsa, non talem reddi aut cooperatione liberi arbitrii, aut ex circumstantiis congruis atque certissime et infallibiliter cum effectu coniunctam esse quatenus est individua et peculiaris praemotio et inspiratio collata hominibus non suspensa et indifferenter Dei voluntate, sed absoluta et plenissima, ita ut haec gratia det posse, velle et perficere, neque ipsa cooperetur quia volumus, sed nos velimus, quia ipsa operatur... datur ergo gratia ab intrinseco efficax sensu nunc explicato."

Animadversio. Cum idem in hac re Augustiniani dicant ac Thomistae, quae adversus hos attulimus, valent et contra illos. Nonne tibi videntur ludere in re seria isti homines, qui loquuntur de gratia *invalida*, de gratia data peccatori, quae *non trahit* ad conversionem, de gratia sufficiente ad implenda mandata, quae *non valet* ea implere, nisi gratia alterius generis addatur? Ceterum dicta ab initio potius conveniunt cum Iansenio: Th. XLVII. XI.

3°. Necessitas gratiae ab intrinseco efficacis oritur non ex subordinatione causae secundae ad primam, sed ex infirmitate naturae vitatae concupiscentia, cui infirmitati voluntatis humanae subventum est ut divina gratia indeclinabiliter et insuperabiliter ageretur. Quocirca in statu prioris conditionis ante peccatum Deus contulit rationali creaturae illuminationem et inspirationem indifferentem; nunc autem requiritur determinata et efficaciter praemovens (ibid. c. 9. momento 3°. coll. LXII. c. 8. prop. 2.).

Animadversio. Cur tantum studium in sequendis iansenianis doctrinis, quae etsi damnatae non sint, non minime tamen cum illis cohaerent? Infirmitas naturae requirit quidem ut subministrentur vires tum physicae ad supernaturaliter agendum tum morales ad concupiscentiae resistendum, at collatis his viribus

voluntas sanata debet manere domina sui actus salutaris, quemadmodum erat in Adamo. Sanatur enim per gratiam naturam; sicut autem sanitas infirmi ex membrorum paralyti non in eo est quod ab alio trahi possit, sed quod ipse se moveat, ita sanitas liberi arbitrii per gratiam in eo est quod ipse in ordine salutari agat libere ideoque se determinet. Et re quidem vera vel per peccatum naturae amissa est libertas indifferentiae vel mansit; si amissam dicis, habes haeresim Calvini et Iansenii, si mansit, id tantum requiritur quod homo ad ordinem supernaturalem elevetur, in quo per gratiam vires physicas obtineat agendi salutariter; sic enim liberum arbitrium constitutum poterit illud quod poterat ante peccatum: contra concupiscentiam autem manentem, quae non nisi moraliter ad peccatum inclinatur, sufficit suavitas quaedam gratiae, quae moraliter alligat ad bonum, quin inferat ex se necessario positionem actus.

4. Delectatio seu caritas habet gradus ita ut idem gradus gratiae in altero sit efficax, in altero inefficax, propter vim contrariae concupiscentiae, quam gratia non vincit (ibid. c. 8.).

Animadversio. Quid si ex utraque parte gradus sint pares? nihil agere valebit voluntas, secus ac eius natura postulat. Cf. dicta Th. XLV. III. Ceterum haec comparatio inter gratiam et concupiscentiam indigna est et relinquenda Iansenio: »minima enim gratia potest resistere cuilibet concupiscentiae" 3. p. q. LXII. a. 6. ad 3^m. Et sane cum vis quaelibet concupiscentiae indeliberatae nunquam necessitet ad malum, cur voluntas nunquam consentit gratiae illi, quae dicitur inefficax et tamen est sufficiens? Si gratiae effectus pendet etiam a consensu libero, ea non est ab intrinseco efficax: si e contrario est ea ab intrinseco efficax, ea effectum obtinere debet quoties est possibilis: possibilis est autem liber consensus voluntatis, quacumque urgente concupiscentia tum physice, quia manet libertas, tum moraliter, quia adest delectatio gratiae eidem sufficiens; ergo ea distinctio graduum ad nihil conducit.

Testimonia porro ex Scripturis et Augustino ad hanc doctrinam probandam eadem sunt, quae Iansenius profert ad suam defendendam (cf. Th. XLIII. seqq.).

5. De Libertate. »Aliud est posse dissentire, aliud dissentire reapse; stat quippe sine actu potentia et plura possumus facere quae non facimus. Dum excitamur auxilio efficaci, infal-

libiliter assentimur, quoniam Deus facit ut faciamus. Possumus tamen non assentiri, cum talis excitatio non sit luminis gloriae et caritatis consummatae, sed illuminationis et dilectionis, quae consistit cum indifferentia iudicii" (Ibid. c. 9.). Quocirca »potest homo sub auxilio efficaci dissentire potentia possibilitatis, non positionis scilicet actus" (Ibid.).

Animadversio. Non potentia positionis actus est impotentia agendi; haec est ne gratia sufficiens? Manet sub gratia ex se ipsa efficaci praemovente et determinante ad actum libertas; quia manet indifferentia iudicii, quae est radix libertatis, etc. Nisi istud sit in re seria ludere, quid aliud erit? Indifferentia utique iudicii radix est libertatis; quia ex ea consequitur indifferentia voluntatis in hoc sita quod penes ipsam sit dominium sui actus, ipsa nempe determinet actum: unde formaliter libertas in hac voluntatis indifferentia consistit; sed haec alia est prorsus a sua radice h. e. indifferentia iudicii. Quocirca ea semper adesse dicitur quamdiu haec manet, non quia in sola indifferentia iudicii sita sit libertas, sed quia ex ea naturaliter ista consequitur. Sed si fiat hypothesis quae indifferentiam voluntatis impediat, cuiusmodi est antecedens efficax ex se determinatio Dei ad actum, tunc negamus manere indifferentiam voluntatis, activam inquam, quae est propria libertatis et affirmamus contradictoria dici quatenus ponitur naturalis radix libertatis et ponitur id quod ipsam essentialiter excludit. An quia manet in terra radix arboris, dices manere fructus postquam arborem excideris? Et de his satis.

NOTA. Damnatis per Bullam *Unigenitus* a Clemente XI. Propositionibus quesiellanis, fuere qui, ut eas defenderent, calumniarentur proseriptione earum propositionum proscriptam quoque fuisse Thomisticam doctrinam, quam Patres Praedicatorum propugnant. Ut hanc calumniam amoliretur eosdemque Patres solatio afficeret Benedictus XIII. Brevi ad eosdem dato anno 1724. die 6. Novembris, haec ait »Magno igitur animo contemnite, dilecti filii, calumnias intentatas sententiis vestris de gratia praesertim per se et ab intrinseco efficaci ac de gratuita praedestinatione ad gloriam sine ulla praevisione meritorum, quas laudabiliter haecenus docuistis et quas ab ipsis Sanctis Doctoribus Augustino et Thoma se habuisse et Verbo Dei Summorumque Pontificum et Conciliorum decretis consonas

esse *Schola vestra commendabili studio gloriatur.*” Adverte non esse Romanum Pontificem, qui testetur doctrinam Patrum Praedicatorum consonam esse Verbo Dei etc.; sed id ut ab iis dictum referri a Romano Pontifice. Porro sententia, quae in Ecclesia permessa est, quam qui tacent putant Scripturae, Patribus, Conciliis consonam esse, laudabiliter ad iisdem defenditur eorumque studium in ea concilianda cum Scriptura, Conciliis, Patribus Romanaeque Sedis decretis, commendabile est. Verum his de veritate sententiae in se spectatae definitio aut approbatio nulla continetur. Quare eius successor Clemens XII. Brevi dato anno 1735 die 2. Octobris, ait: »Mentem eorundem Praedecessorum nostrorum compertam habentes nolimus aut per nostras aut per ipsorum laudes Thomisticae Scholae delatas, quas iterato nostro iudicio comprobamus et confirmamus, quidquam esse detractum ceteris catholicis Scholis diversa ab eadem in explicanda divinae gratiae efficacia sententibus, quarum etiam erga hanc Sanctam Sedem praeclara sunt merita, quominus sententias ea de re tueri pergant, quas hactenus palam et libere ubique, etiam in huius Almae Urbis luce, docuerunt et propugnaverunt.”

THESIS LV.

Suppositis principiis fidei in hac materia: gratiam nempe interioriorem praevenire et adjuvare nostram voluntatem, omnium actuum salutarium principium esse gratiam Dei, gratiam Dei vere sufficientem dari, liberum arbitrium integrum manere sub gratia gratianque Dei abicere posse seu Dei gratiae resistere: ita doctrinam catholicam hanc explicandam censemus. Nimirum gratia, qua formaliter voluntas constituitur elevata, illustrata, inspirata, ex se ipsa efficaciam habet tum physicam, supernaturalis conferendo vires, tum moralem, ad opus bonum, ut par est, preparando voluntatem: quae efficacia est efficacia virtutis et a divina omnipotentia ac sapientia pendet. Connexio vero gratiae cum actu bono determinatur exercitio liberi arbitrii, non quidem naturaliter agentis, sed elevati: quod proinde non nisi per vires gratiae consentit, dum possit per naturae vires dissentire. Quare efficacia connexionis gratiae cum effectu utrumque elementum complectitur, efficaciam

nempe virtutis propriam gratiae liberique arbitrii determinationem. Porro gratia, quae effectum obtinet, dicitur secundum Augustinum congrua, eius vero congruitas in actu primo opus non est ut affirmetur.

I. Habenda sunt prae oculis quae praesupponimus; ex doctrina enim fidei argumentari oportet. Ea iam in praecedentibus stabilivimus. Ea itaque explicatio efficaciae gratiae preferenda est, quae haec omnia harmonice simul una componat et gratiam Dei praevnire nostras voluntates principiumque esse omnis actus salutaris et pariter liberum arbitrium integrum sub gratia manere liberosque esse actus salutare, gratiae proinde Dei resisti posse; utrumque enim est ex aequo de fide, gratiae nempe necessitas et efficacia atque arbitrii libertas in ordine salutari. Item cum his componenda est gratia vere sufficiens, quae scilicet secundum communem cogitandi et loquendi rationem digna vere sit hac appellatione *sufficiens*; secundum hanc normam enim Ecclesia suis terminis titur. Ea ergo doctrinae catholicae explicatio, quae haec omnia amice foedere componat, reiicienda certe non est et si ipsa sola, vel prae ceteris id praestet, recipienda vel aliis praeferranda erit.

Hanc methodum disputandi, quae ex articulis fidei immediate procedit, sicut in aliis quaestionibus ad res revelatas spectantibus, ita et in hac securiorem esse nemo dubitabit, licet conclusio colligenda nondum sit res definita, quam si ex auctoritate alienius vel probatissimi doctoris argumentari vellemus, si is praesertim antea scripserit quam plures hac super re decisiones ab Ecclesia ederentur. Quod constat primum ex eo quod Ecclesiae auctoritas praeferranda semper omnibus est, idque non solum aliqua veluti theoretica professione; sed practico exercitio, ut proinde non doctrinam Ecclesiae ad sententiam puta Augustini, sed Augustini sententias ad doctrinam Ecclesiae exigamus, dum fieri potest: quod si manifestum esset quoad aliquod doctrinae caput id fieri non posse, novimus profecto quinam primae imo unice partes deferendae sint, si non sumus Ianseniani. Praeterea quis nos certiores facit doctrinam alienius vel probatissimi doctoris immunem prorsus esse ab omni labe, non esse in aliquibus rebus maneam vel identidem aliquid ab eo non excidisse, quod minus sit rectum? neque enim hic est Ecclesiae sensus commendantis alienius viri do-

ctinam. Neque dicas Romanam Sedem per Hormisdam (epist. ad Possessorem) suam esse declarasse doctrinam Augustini de gratia: nam 1° Hormisdas non provocavit nisi ad libros Augustini scriptos adversus Massilienses, 2° perperam in nostra praesenti controversia hoc testimonium Romanae Sedis profertur; nam haec commendatio Romanae Sedis spectat ad doctrinam Augustini de necessitate et gratitudine gratiae, non ad quaestionem de efficacia eius seu de modo, quo eius efficacia cum libertate hominis componitur, quae est quaestio nostra. Scio utique non paucos, ut auctoritatem Augustini sibi vindicent, ita historiam controversiae pelagianae instituire vel pervertere, ut videatur Augustinus cum Pelagianis disputasse de hac ipsa efficacia gratiae; sed, praeterquamquod falsum id esse iam ostendimus, id quoque rursus demonstrat quam parum idonee postularetur ut ab Augustini auctoritate vel solum vel praecipue quaestionis solutio pendeat; cum nondum omnes eruditi unanimes sint in definiendo qua de re disputaverit, de qua non disputaverit Augustinus. Teneamus ergo primum, cum exstant, dogmata ab Ecclesia sancita eademque plene iuxta sensum, quem verba ipsa praeferunt, amplectamur, tum secundum haec huius vel illius doctoris doctrinas consulamus.

II. Adverto sermonem nunc esse proprie de gratia interiore. Haec tamen gratias exteriores supponit, quibus disponitur et inivatur subiectum, ut vim suam in eo gratia exerat. Nam et gratiae exteriores requiruntur, e. g. magisterium fidei multumque conferre possunt ad bene agendum, eae praesertim, quae sitae sunt in remotione vel diminutione impedimentorum. Quare auxilium divinum, quo ad sancte operandum iuvamur, utroque elemento constat, interiori et exteriori gratia: exteriori remote et ad modum occasionis vel conditionis, interiori proxime et efficienter; actus enim salutaris supernaturalis non est efficienter nisi a gratia interiore, seu a voluntate elevata.

III. His positis prima pars, post ea quae haecenus diximus de natura gratiae, non indiget demonstratione. Cum enim gratia sit posita in viribus physicis et moralibus, quibus voluntas instructa agit, ipsa gratia ab intrinseco habet efficaciam, qua actus supernaturalis et salutaris edatur; quemadmodum quaecumque causa habet ab intrinseco efficaciam ad eum effectum

edendum, cui est proportionata. Et quia ne dum morales vires sed físicas confert, eius efficacia intrinseca est etiam física. Est enim gratia physicum principium actus, tum quia vires físicas, quibus fit actus, ipsa sunt gratia, tum quia illustratio et inspiratio quibus voluntas moraliter movetur, sunt etiam reales modi, quibus instructa voluntas elicit actum. Quocirca gratia est immediatum principium actus salutaris; procedit is enim immediate a viribus quibus aucta voluntas operatur. Haec dicitur *efficacia virtutis*; est enim efficacia gratiae spectatae prout est virtus, sive effectus sequatur, sive secus.

COROLLARIUM. Perperam ergo obiicitur defensoribus huius sententiae, quod gratiae Dei non adserant nisi efficaciam moralem. Perperam quoque status quaestionis inter utramque scholam hoc pacto statuitur: nempe utrum efficacia gratiae sit física an moralis. Physicam enim efficaciam gratiae utrique tribuimus: sed status quaestionis hic est; utrum existente gratia, quacum actus certissime fieri potest absque ullo alio auxilio, actus necessario existat necessitate consequentiae ad eam gratiam, an existat quia sub illa gratia et per illam libere voluntas se determinat ad bonum, potens eidem resistere.

IV. Porro haec efficacia pendet a divina omnipotentia. Nam generatim vires conferre ad aliquid, opus est potentiae solusque Omnipotens vires conferre potest ad opus supernaturale. Speciatim vero si vires físicas considerentur, eae rursus quatenus tales omnipotentiae formaliter referuntur acceptae; nam sicut est opus omnipotentiae creare naturam, ita eiusdem opus est elevare naturam. Si vero vires morales spectentur, pendunt tum ab omnipotentia; eo quod vires quaedam sunt, tum speciatim a sapientia divina prout sunt apte comparatae ad flectendam voluntatem; opus est enim sapientis ea media opportuna disponere, quibus voluntas alterius sufficienter excitetur et alliciat ad opus.

V. Quod autem dicimus in Thesi de connexione gratiae cum actu bono, id demonstratum manet ex haecenus disputatis. Nam vel actus bonus sequitur ex eo solum quod gratia est per se efficax ideoque posita gratia, necesse est ut actus sequatur, vel gratia quidem potestatem confert, sed determinatio actus a voluntate libere pendet; cum ergo primum falsum sit, restat secundum. Itaque haec duo certa sunt: *negative*, posita

gratia, non necessario sequitur consensus voluntatis; *positive*, posita gratia, voluntas est, quae nativa libertatis vi determinat sese, ita ut si ipsa nolit, nulla habeatur connexio gratiae cum opere bono. Connexio enim haec non est nisi existentia actus boni ex viribus gratiae, actus autem libere procedit a voluntate: ergo voluntas est, quae libere determinat hanc connexionem.

Cum vero dicitur talis connexio pendere a voluntate, non est cogitanda voluntas sola secundum suas naturales vires. Ut enim iam explicavimus, principium actus salutaris est voluntas libera elevata, illustrata, inspirata; libere proinde se exercet voluntas in ordine supernaturali sed voluntas elevata, illustrata, inspirata; ideoque existentia actus salutaris sive ipsa eius connexio cum gratia pendet a libero exercitio voluntatis agentis secundum vires supernaturales; sicut existentia actus honesti naturalis determinatur a voluntate agente secundum vires naturae. Cf. Th. XVII.

Hoc autem est discrimen inter naturales vires et supernaturales, quod iis uti possumus et ad bonum et ad malum; viribus vero supernaturalibus non nisi ad bonum. Verum voluntas elevata et instructa viribus supernaturalibus retinet vires naturales, sicut manet natura iisque uti potest, quia potest peccare. Cum itaque voluntas secundum vires supernaturales libere consentit gratiae, potest dissentire secundum naturales vires; dissentiens autem abiicit gratiam, quod est resistere gratiae vel gratiam in vanum recipere.

Quocirca cum dicitur *efficacia connexionis* gratiae cum opere bono, utrumque elementum comprehenditur; ut enim connexio haec existat, requiritur et efficacia virtutis gratiae et libera determinatio voluntatis. Sicut et in ordine naturali ut actus existat, postulatur tum vis voluntatis, tum libera determinatio, sive actus liber huius vis. Quapropter *efficaciam connexionis* non repetimus a sola libera determinatione voluntatis: quia cum *efficacia* dicitur, significatur vel significari potest vis ipsa per quam actus existit, quae est vis gratiae.

VI. Gratia efficax sive efficiens, quae nempe effectum obtinet, appellari solet, auctore Augustino, *gratia congrua*. Augustinum auctorem esse huius appellationis liquet ex testimoniis eius citatis sub Th. L. n. 5. Congrua scilicet dicitur, quia per

eam ita homo vocatur, ut reapse vocantem sequatur. Quare non significatur tantum quod ea gratia sit conveniens vocato; nam omnis gratia sufficiens talis est et sic potest *congrua* dici; sed significatur congruitas specialis, sive maior, quatenus non solum apta est sed etiam praeterea effectum assequitur. Ratione ergo effectus, qui obtinetur, tali appellatione ea gratia insignitur.

Censuit Faure (in Euchir. c. 52.) iam in actu primo gratiam esse congruam, eo quod spectatis omnibus adiunctis iam est apta consensui certe obtinendo. Id saltem videtur sensisse Augustinus, qui efficaciam huius gratiae explicans, monet non omnes uno modo affectos esse, quosdam contemperatos, quosdam non contemperatos esse vocationi (cf. eius verba pag. 468.) et ideo etsi omnes vocati sint, non omnes esse electos. Nihilominus non videtur esse adserenda talis congruitas gratiae in actu primo. Nam a) cuilibet gratiae potest per se voluntas consentire et resistere atque potest consentire minori, resistere maiori. b) Ratio, cur haec congruitas requiratur, ea est ut integrum sit Deo, si velit, praedefinire actus bonos, eligere eas gratias suppeditandas, quae sint futurae infallibiliter congruae et quas proinde ut tales iam novit. Atque ut id noscat, non est necessaria ea congruitas gratiae in actu primo; nam satis est quod per scientiam mediam praesciat Deus quibus gratiis esset consensus voluntas, h. e. praesciat gratiarum congruitatem in actu secundo conditionate. Nec verum est quod gratia, quae effectum obtinet, sit prae aliis apta, ut iam monimus (o), sed solum quod effectum sit obtentura; id autem propter consensus voluntatis verum est. Haec autem volumus accipi dicta generatim de gratiis, quae ordinarie conferri solent. Excipimus enim gratias extraordinarias, ea vi morali praeditas ut a priori impossibile moraliter sit hominem iis non sponte et libere cessuram.

COROLLARIUM. Quoniam admittimus gratias praevinentes, quibus voluntas a Deo movetur ad actum salutarem, quae motio est prior proinde eodem actu, admittimus determinationem voluntatis, qua haec excitatur ad agendum (Th. LII. 1.), quae rursus prior est actu, ad quem excitat; liquet nos quamdam praemotionem et praedeterminationem admittere: sed haec quantum distat a praemotione et praedeterminatione thomistica! Ad has propter earum intrinsicam efficaciam necessitate consequentiae sequitur actus, sub illis libertate indifferentiae fruens se determinat voluntas,

THESIS LVI.

Infallibilis proinde connexio futura gratiae, si haec datur, cum bono opere non est adaequate petenda ex efficacia virtutis gratiae et ex divina omnipotentia, sed ea supposita, formaliter petenda est ex divina praesentia, quae noscit quid sub quolibet gratia actura sit voluntas creata, si ea gratia ipsi donetur. Quare singulare est Dei beneficium quod Deus misericorditer ita hominem vocet, quomodo scit ei congruere ut vocantem non respiciat. Congruitas vero gratiae prout talis est et infallibiliter talis futura cognoscitur, est sita proprie in eiusdem vi morali.

I. Infallibilitas refertur ad intellectum. Proprie est in intellectu et cognitionis eius dos est; tribuitur vero etiam obiectis, prout subsunt cognitioni intellectus illudque, e. g. dicitur infallibiliter eventurum, quod intellectus falli nescius scit certe eventurum. Haec obiectiva infallibilitas necessitas quaedam est, quatenus posita infallibili scientia rei, non potest res aliter esse ac scitur. Unde et infallibilitatis nomine, cum fit rebus, necessitas quaedam significari solet. Iam vero gratia efficax, prout talis, non solum est coniuncta cum opere bono sed et ab aeterno a Deo cognoscitur infallibiliter futura connexio haec gratiae cum opere.

Adverte: si quaeretur ratio connexionis gratiae cum opere bono; huic quaestioni iam responsum est, nempe esse ipsam liberam voluntatem ope gratiae agentem et quia existens haec connexio existit necessario, necessitate quidem consequente, huius quoque necessitatis ratio est rursus libera voluntas. Quare si nomine infallibilitatis haec necessitas connexionis intelligatur, iam factum est satis huic quaestioni. Sed aliquid aliud quaeritur, cum quaeritur unde petenda sit infallibilitas connexionis gratiae cum opere bono. Nimirum quaeritur unde sit quod conferens eam gratiam certissimus sit antecedenter effectum consequentium: spectatur scilicet connexio gratiae cum actu prout subest divinae cognitioni et quaeritur quanam sit ratio illius infallibilis cognitionis, quam Deus habet eiusdem connexionis ante visionem absolutam effectus: sive quaeritur in quo Deus infallibiliter videat hanc connexionem.

II. Qui ponit gratiam per se ab intrinseco efficacem, quam necessario consensus coniungitur, is putat et recte putat, in efficacia virtutis gratiae sufficienter et adaequate, quatenus nihil aliud postulatur, videri a Deo infallibiliter connexionem eius cum consensu et quia haec efficacia virtutis gratiae non pendet nisi a divina omnipotentia, quae ita voluntatem movet ut suae motioni ea resistere non possit, hinc pariter dicunt Deum in sua omnipotentia agente sive in operatione suae omnipotentiae videre infallibiliter consensum voluntatis.

III. At negata huiusmodi gratia per se efficaci et praedeterminante, liquet id asseri non posse. Sicut ergo, ut docet s. Thomas 1^a p. q. XIV. a. 13. in causa adhuc indifferenti effectus cum certitudine cognosci nequit vel a Deo, ita et in sola efficacia virtutis gratiae, quae adhuc relinquit indifferens exercitium libertatis, nequit infallibiliter cognosci connexio eius gratiae cum consensu. Restat ergo ut sicut ea connexio pendet a libero exercitio voluntatis, ita et infallibilis cognitio eius connexionis requirat cognitionem illius liberi exercitii; quo infallibiliter cognito, infallibiliter cognoscitur futura connexio gratiae cum opere bono. Quod nihil est aliud quam dicere, infallibilem cognitionem connexionis determinari extrinsece (sicut scientia, Dei determinari obiective potest) ab ipsa connexione sive ab ipsa determinatione voluntatis praesente divino intellectui. Iam vero duplex distinguenda est infallibilis Dei cognitio quoad hanc connexionem, *absoluta* nempe et *conditionata*. Nam posito decreto creandi voluntatem et conferendi ei gratiam, quae futura est efficax, videt Deus infallibiliter connexionem futuram *scientia absoluta*, quia videt futurum absolute consensum voluntatis.

Verum etiamsi non decerneretur a Deo collatio huius gratiae, videt tamen Deus *scientia conditionatorum*, quod si ea gratia decerneretur, efficax foret: id porro videt in consensu qui certissime esset, si voluntati ea gratia conferretur. Haec scientia Dei, eo quod est obiecti, quod ut verum sit, non exigit aliquod absolutum Dei decretum operandi ad extra, dicitur prior scientia visionis.

Itaque sicut connexio gratiae cum opere bono et necessitas consequens huius connexionis *formaliter* constituitur per voluntatem libere se exercentem; hoc enim liberum exercitium

est ipsa connexio: ita et cognitio divina huius connexionis ideo est infallibilis, quia scientia futurorum conditionerum videt ipsum exercitium voluntatis, quod futurum esset, si certa conditio poneretur. Haec cognitio prior est ipso decreto conferendi talem gratiam. Quare infallibilitas connexionis pendenda est formaliter ex praesentia, qua Deus scit, quid voluntas tali gratia praeventa et adiuta esset actura.

IV. Neque alia est sententia Augustini. Nam Augustinus quidem in quaestione cum pelagianis et massiliensibus provocat ad divinam omnipotentiam, ut et refellat errorem dicentium Deum non posse gratiam suam conferre nisi volentibus h. e. prius se ad illam per solas vires liberi arbitrii disponentibus et ideoque doceat Deum posse, si velit, quorumcumque corda gratia sua convertere et efficere ut ex nolentibus volentes fiant, quae profecto potestas quaedam est, ideoque omnipotenti adserenda est. At quonam modo Augustinus docet posse Deum flectere quaecumque voluntatem? Liqueat ex huius quaestionis solutione colligendum esse, quid Augustinus sensit de infallibilitate connexionis gratiae cum bono opere. Iam vero satis est legere ea, quae Augustinus docet in Lib. I. ad Simplic. q. II. nn. 13. 14. (Vide Th. L. n. II. 5.); ex iis enim constat asserere quidem Augustinum non posse dici quod *Omnipotenti defuerit modus persuadendi alicui fidem* h. e. aliquem efficaciter vocandi ad fidem; sed hoc ideo Augustinum asserere quia Deus potest hominem vocare quomodo scit ei congruere ut vocantem non respuat. Haec ergo potestas vocandi efficaciter complectitur scientiam modorum, quibus homines congruenter vocentur eiusque usu opportuno exercetur. Hanc autem scientiam modorum dicimus esse scientiam mediam, qua praeluente scit infallibiliter Deus quomodo aliquis vocandus sit, ut libere quidem et infallibiliter operetur bene. Itaque non asseritur Deus omnipotens in flectendis cordibus, quatenus vi sua physica praedeterminando possit in voluntatibus efficere consensum, quem ipse velit, sed quatenus propter suam infinitam scientiam potest uti iis mediis, quibus infallibiliter id assequatur quod vult et ideoque efficaciam actualem gratiae sive infallibilem connexionem eius cum opere bono in ordine historico sive absoluto (de hoc enim loquitur) Augustinus non repetit a divina omnipotentia prout est principium productivum

ad extra, sed a divina praesentia repetit, ita tamen ut a divina omnipotentia, prout est principium productivum ad extra, pendeat usus eorum mediatorum, quae infallibiliter efficaciam a scientia praemonstrantur.

V. Posita voluntate salvifica universali Deus debet (utique sibi) conferre omnibus gratias sufficientes, quae habeant proinde efficaciam virtutis. Cum autem efficaciam connexionis pendeat a voluntate, quisque sibi imputare debet quod actu gratia efficax non sit. Quare etsi Deus conferat alicui gratias, quas non futuras efficaces actu praevitit; satis ipse fecit obligationi, qua se obstrinxit, conferendi gratias sufficientes. Collatio itaque gratiae, quam Deus fore efficacem praevitit, cum posset conferre aliam praevitam non actu efficacem, est beneficium indebitum et est beneficium in se maius; quia est donatio potestatis et actus et est signum maioris amoris; omne enim beneficium Dei ex amore procedit minusque proinde beneficium ex maiore amore. Est ergo singulare beneficium, quod Deus ita hominem vocet quomodo scit ei congruere ut vocantem non respuat, nam ita fit non tantum ut possit, sed ut infallibiliter operetur bene et assequatur salutem.

VI. Huiusmodi gratuitam gratiae praedestinationem, cui praeluere scientia ea conditionata, satis clare Augustinus significasse videtur. Cum enim loco citato ad Simplicianum dixerit Deo non deesse modos persuadendi alicui et credat; in lib. de Spir. et lit. c. 34. proposita quaestione: *quod illi ita suadeatur ut persuadeatur, illi autem non ita, nihil aliud respondet quam ad inscrutabilia iudicia Dei provocando. Atqui si Augustinus quaestionem habuisset, cur haec gratia sit efficax, facile respondisset, quia nempe voluntas consentit; sed si quaerebat cur huic conferatur ea gratia, quae futura est efficax, potius quam alia, alteri vero secus, tunc profecto recurrendum est ad iudicia inscrutabilia Dei; verum haec supponunt Deum scivisse, citra visionem futuri consensus, quid voluntas esset actura et libere elegisse hanc gratiam prae aliis.*

Itaque patet sententiam fuisse Augustini, scientiam illam mediam praeluxisse praedestinationi gratiarum; ex quo consequens est et beneficium singulare conferri illi, cui ita suadet ut persuadeatur et huius beneficii tributis huic, negati alteri, rationem non esse nisi Dei occultissimam voluntatem.

VII. Hanc quoque arbitramur Augustini esse doctrinam, ut congruit gratiae congruae prout talis est in vi eiusdem morali sita sit. Sane explicans loco citato ad Simplicianum n. 14. quomodo Deus vocet homines eo modo, quo aptum est eis ut vocantem sequantur; ait: *cum alius sic, alius sic moveatur ad idem eademque res saepe alio modo dicta moveat, alio modo dicta non moveat aliumque moveat, alium non moveat; quis audeat dicere defuisse Deo modum vocandi?* et deinde: *»quis credat modum, quo ei (Esau) persuaderetur ut crederet, omnipotenti defuisse?* Et praeced. n. 13. inquit (quod deinceps approbat): *»An forte illi, qui hoc modo vocati non consentiunt, possent alio modo vocati accomodare fidei voluntatem, ut et illud verum sit: multi vocati, pauci electi; ut quamvis multi uno modo vocati sint, tamen quia non omnes uno modo affecti sunt, illi soli sequantur vocationem, qui ei capiendae reperiuntur idonei? et illud non minus verum sit: igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocavit quomodo aptum erat eis, qui secuti sunt vocationem?...* Si vellet etiam ipsorum misereri, posset ita vocare quomodo illis aptum esset ut et moverentur et intelligerent et sequerentur? Quocirca (ut ait in 68. q. Lib. LXXXIII. qq. quod non improbat certe in *Retract. l. I. c. 26.*) *»nec illi sibi debent tribuere qui venerunt; quia vocati venerunt nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi; quoniam ut venirent vocati erant in libera voluntate.* Gratia cui consentimus, *vocatio* dicitur, h. e. gratia vocans, excitans, praeparans voluntatem, vocatio utique interior, vocatio apta ei, qui vocatur, ut vocantem sequatur, qui vocatus, secundum quod affectus est, modo sequitur, modo non sequitur. Atqui *vocatio* dicitur moralem efficaciam, nec gratia per se ab intrinseco physice efficax posset esse alteri apta, alteri non apta atque iidem modo apta, modo non apta. Cum ergo iuxta dicta (Cap. I. Art. II.) duplex efficacia gratiae tribuenda sit, physica, qua facultas elevatur fitque potens ad eliciendos actus supernaturales, moralis, quae allicitur, suadet, afficitur ad bonum; efficaciam gratiae prout congrua ea est et effectum obtinet, affirmanda est moralis. Sane efficaciam moralis gratiae potest in diversis gratiis esse diversa, maior aut minor; at efficaciam physica non videtur posse esse diversa; est enim elevatio

facultatis ad ordinem supernaturalem, quae eadem pro omnibus est, sicut in ordine naturae eadem est pro omnibus vis physica voluntatis. Et hanc esse rationem arbitramur cur Augustinus, qui frequenter de gratia loquitur prout est efficax h. e. effectum obtinet, eam distincte repraesentet nobis potius ex parte efficaciam moralis, quam physicae; per illam enim congruentem ei, qui vocatur, fit ut actu consensus sequatur.

Porro cum Deus physicas supernaturales vires non tribuat nisi ad bonum; nec nisi ad bonum illustrationibus et inspirationibus suis alliciat suadeat et trahat, patet prorsus diverso modo se habere Deum erga actus bonos et salutare, ac erga actus malos. Cf. Th. XLIX. n. XV.

Nota. Si cum dicitur gratia per se et ab intrinseco efficax, spectetur efficaciam infallibilitas, quam gratia mutuatur ab omnipotentia et sapientia divina atque hoc unum significetur Deum per huiusmodi gratias posse obtinere a voluntate quemcumque actum ipse velit nec posse ab ulla causa impediri: concedendum est gratias huiusmodi esse per se et ab intrinseco efficaces, h. e. divinam operationem in anima ex ipsius Dei omnipotentia et praescientia efficaciam infallibilem sorti.

THESIS LVII.

Quam non modo bene agendi facultas, sed ipse bonus actus et consensus voluntatis a gratia pendeat, si fiat, quippe qui est a voluntate non per se sed per gratiam praeparata ut fiat; prout est colligere, eum, qui bene operatur, nihil habere quod non acceperit Deumque esse qui illum discernit.

I. Ex haecenus probatis manifesta esse debet utraque pars thesis. Manifestum est quod quidquid habet homo et potestatem et actum, accipit a Deo. Quoad potestatem nulla est difficultas: quoad actum vero, advertendum quod ut a Deo accipiatur, non est opus ut a Deo praedeterminetur, quod repugnat; sed necesse est ut Deus illum per gratiam suam praevententem et adiutantem ita det nobis ut anima consentiendo illum accipiat et habeat a Deo. Cum enim actus boni causa sit gratia; nam fit a voluntate elevata ideoque ope gratiae prae-

venientis et adiuvantis; sequitur actum bonum fieri a Deo per gratiam, ideoque dari a Deo: quemadmodum causa dat effectum. Ita tamen datur actus bonus, ut is libere fiat n. e. ut ait Augustinus, accipiatur gratia Dei libere consentiendo. » His ergo modis (scilicet vocatione multiplici, cf. quae diximus in hunc locum Th. I. et praeced.) quando Deus agit cum anima rationali ut ei credat, profecto et ipsum velle Deus operatur in homine... consentire autem vocationi Dei vel ab ea dissentire propriae voluntatis est. Quae res (attende ad haec) non solum non infirmat quod dictum est: *quid habes quod non accepisti?* verum etiam confirmat. Accipere quippe et habere non potest anima dona, de quibus hoc audit, nisi consentiendo ac per hoc quid habeat et quid accipiat. Dei est: accipere autem et habere utique accipientis et habentis est. » Ita August. De Spir. et lit. c. 24.

II. Deum vero discernere pariter manifestum esse debet. Nam Augustino interprete illius testimonii Pauli, ideo Deus nos discernit, quia a Deo accipimus quicquid habemus (Th. XLIV. n. IV.); illud ergo postulatur ad discretionem quod requiritur, ut verum sit nos accipere; atqui ut accipiamus satis est ut Deus per gratiam suam physicas et morales conferentem vires, vere operetur in nobis actus salutare: neque necesse est et fieri nequit ut actus nostros praedeterminet: ergo. Ceterum cf. Th. XVII.

THESIS LVIII.

Talis autem explicatio doctrinae catholicae idoneis fundamentis immititur.

I. Non nova argumenta proferimus, sed ratione habita eorum, quae iam indicavimus, volumus ut clarius intelligatur quaenam sint fundamenta huius explicationis.

Sane I. in hac explicatione servatur integra dignitas gratiae actualis, quae vires praebet physicas et morales voluntati quaeque est physicum principium actus salutaris principiumque totius actus, qui immediate ab ea procedit, quippe qui procedit a voluntate elevata illustrata inspirata.

2° In hac explicatione integra manet libertas, quae vere

potest gratiae et cuique gratiae Dei resistere atque consentit quia vult consentire. Porro libertas hominis sub gratia non minus est dogma fidei quam gratiae necessitas et efficacia: non ergo ex superbiae quodam tumore, sed pro tuenda divina revelatione, illam defendimus.

3°. Vera item manet gratia sufficiens, cui nihil deest ex parte principii activi et requisiti ad actum, quaeque ex sola culpa hominis, non ex defectu Dei, caret effectu.

4°. In hac explicatione locum quoque habet ea gratuitas praedestinationis gratiarum efficacium, perseverantiae et gloriae, cuius defensio postulari a catholicis posset.

5°. Haec explicatio insuper, si opus est, conformis est explicationi efficaciae gratiae, quam tradit Augustinus.

6°. Haec tandem explicatio omnino discedit ab haeresi pelagiana ac semipelagiana et calviniana ac ianseniana atque est perpetua antithesis earumdem.

Constant haec ex hactenus probatis in isto capite et duobus praecedentibus.

CAPUT V.

De distributione gratiarum.

I. Brevibus nobis esse in hoc postremo capite licebit; quoniam in tractatione de voluntate Dei salvifica plura huc pertinentia, si non omnia, dicta esse oportet. Ita Theses distribuemus a particularibus ad universaliora procedentes, ut quae in sequentibus afferentur, valeant etiam pro praecedentibus: quocirca et ea pro prioribus Thesis conferenda erunt.

II. Cum quaestio fit utrum gratia ad operandum omnibus detur, oportet prae oculis habere quae sequuntur. 1) Duplex distingui potest scopus cur gratia requiratur, alter ne peccemus, alter ut bene agamus. Utrumque quidem simul est; cum enim nulla sit actio indifferens in individuo, qui non peccat bene agit: verum potest esse tum actus qui non sit peccatum, sed bonus tantum naturaliter, tum actus bonus salutariter seu supernaturaliter. Liqueat non eandem gratiam nec eadem ne-